

A Review of the Role and Place of Education in Biological Crisis Management

Abstract

Introduction: Human habitat has faced many crises since its formation. This highlights the importance of crisis management and its strategies. Among these, one of the basic tools of crisis management is education, so the purpose of this study is to review the role and place of education in bio-crisis management.

Methods: This study is a systematic review of exploration in the field of crisis management and education. Data collection was done by the keywords education, crisis, crisis management, the role of education in crisis management, Education, Crisis, Crisis Management, The Role of Education in Crisis Management in main databases in the period (1379-1399) (2000-2020), After extracting 110 sources, after reviewing the articles, 58 sources were analyzed.

Results: The findings of this study are presented in six sections Includes lexicography of concepts; Typology and typology of concepts; Paleontology of the concept of crisis management in Iran, Review the role of education in crisis management, Methodologies of education in critical situations and The last circle represents the experiences of countries about the role of education in crisis management along with educational lessons for Iran.

Conclusion: The findings of this study show that education through different pathways plays a key role in crisis control and management. Therefore, the development of this type of training should be considered by policy makers and planners and more attention should be paid to the role of training because the country is currently facing various crises, so education is a fundamental strategy in controlling and managing these crises.

Keywords: Education⁽¹⁾, Prevention, Management, Crisis, Natural Hazards

Article Info

Authors:

Mohammadimehr M¹

Keykha A^{2*}

Received:2020.4.2

Accepted:2020.5.3

E-Published:2020.6.3

Affiliations

*Corresponding Author, Ph.D Student of Economics and Finance Management of Higher Education, Faculty of Education and Psychology. University of Tehran, Tehran, Iran.
ahmadkeykha@ut.ac.ir

Citation Subjects:
{1} Training

بازکاوی نقش و جایگاه آموزش در مدیریت بحران‌های زیستی

اطلاعات مقاله

نویسندگان:

مژگان محمدی‌مهر^۱
احمد کیخا^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۲/۱۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۳/۱۴

چکیده

مقدمه: زیست‌گاه انسان از اوان شکل‌گیری تاکنون با بحران‌های زیادی مواجه بوده‌است. این موضوع اهمیت مدیریت بحران و راهبردهای آن را مطرح می‌کند. در این میان یکی از ابزارهای اساسی مدیریت بحران، آموزش می‌باشد لذا هدف پژوهش حاضر بازکاوی نقش و جایگاه آموزش در مدیریت بحران‌های زیستی است.

روش کار: این مطالعه به روش مروری نظام‌مند به کندوکاو در قلمرو مدیریت بحران و آموزش پرداخته است. گردآوری داده‌ها با استفاده از کلیدواژه‌های آموزش، بحران، مدیریت بحران، نقش آموزش در مدیریت بحران، Education, Crisis, Crisis Management, The Role of Education in Crisis Management در پایگاه‌های اطلاعاتی؛ مگیران، انسانی، نورمگز، سیویلیکا، Google Scholar، Eric، Sage، Science direct در بازه زمانی (۱۳۷۹-۱۳۹۹) (۲۰۰۰-۲۰۲۰) انجام گرفت و پس از استخراج ۱۱۰ منبع پس از بررسی اولیه مقالات، نهایت ۵۸ منبع مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های این مطالعه، در شش بخش ارائه شده است شامل واژه‌شناسی مفاهیم؛ سنخ‌شناسی و نوع‌شناسی مفاهیم؛ دیرینه‌شناسی مفهوم مدیریت بحران در ایران، بازکاوی نقش آموزش در مدیریت بحران، متودولوژی‌های آموزش در شرایط بحرانی و در آخرین حلقه بازنمایی تجارب کشورها از متودولوژی‌های نقش آموزش در مدیریت بحران توأم با درس‌آموزه‌های برای ایران بیان شده است.

نتیجه‌گیری: آموزه‌های این مطالعه نشان می‌دهد، آموزش از گذرگاه‌های متفاوت نقش اساسی را در کنترل و مدیریت بحران ایفا می‌کند. بنابراین گسترش این نوع آموزش‌ها باید مورد توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان قرار گیرد و توجه بیشتری به نقش آموزش شود چراکه در حال حاضر کشور با بحران‌های مختلفی مواجه است لذا آموزش یک راهبرد اساسی در کنترل و مدیریت این بحران‌ها می‌باشد.

واژگان کلیدی: آموزش^{۱}، پیشگیری، مدیریت، بحران^{۲}، مخاطرات طبیعی

وابستگی سازمانی نویسندگان

۱- دانشیار گروه علوم آزمایشگاهی دانشکده پیراپزشکی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش تهران، پست الکترونیکی:

M.mohammadimehr@ajaums.ac.ir

۲- دانشجوی دکتری اقتصاد و مدیریت مالی آموزش عالی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ahmadkeykha8984@gmail.com

عناوین ارجاعی:

{۱} تعلیم

{۲} مخاطره

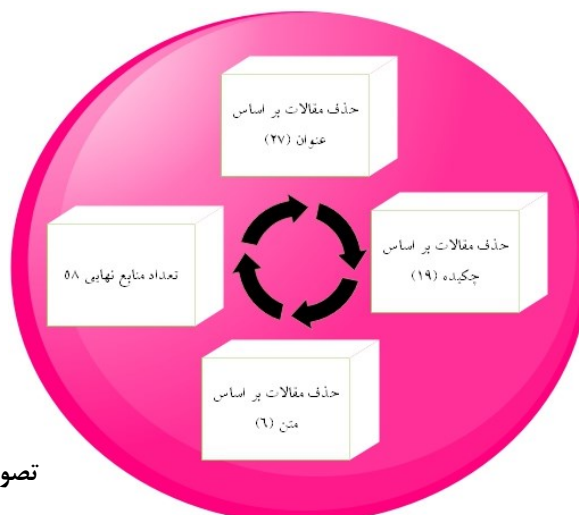
مقدمه

ریزگردها، جمعیتی بالغ بر ۳۵ میلیون نفر یعنی حدود نیمی از جمعیت کل کشور در معرض درجاتی از آلودگی هوا قرار دارند این مشکل نه تنها سلامت مردم را به مخاطره می‌اندازد بلکه هزینه‌های سرباری نیز بر حوزه سلامت تحمیل می‌کند (۵) همه شواهد نشان می‌دهند بیشتر شهرها و مناطق مهم کشور ما در معرض خطرات جدی حوادث و بلایای طبیعی قرار دارند. با توجه به چنین شرایطی برنامه‌ریزی برای بالابردن آمادگی و مهارت‌های مردم در جهت پیشگیری از حوادثی که امکان پیشگیری آن‌ها وجود دارد و مداخله صحیح در بحران‌هایی که قابل پیشگیری نیستند، تا به حداقل رساندن پیامدهای منفی در شرایط بحرانی، بیش از پیش در کشور ضروری است (۶). در این میان یکی از ابزارهای اساسی مدیریت بحران، آموزش می‌باشد زیرا به واسطه آموزش عامه مردم تشویق و با آگاهی‌سازی آنان در این جهت می‌توان گام‌های اساسی را برای پیشگیری یا مدیریت شرایط بحرانی برداشت از این‌رو، هدف این مطالعه بازکاوی نقش و جایگاه آموزش در مدیریت بحران‌های زیستی می‌باشد.

روش کار

در این مطالعه از روش مرور نظام‌مند استفاده شده است. بنابراین برای گردآوری داده‌ها با استفاده از کلیدواژه‌های: آموزش، بحران، مدیریت بحران، نقش آموزش در مدیریت بحران، Education, Crisis, Crisis Management, The Role of Education in Crisis Management در پایگاه‌های اطلاعاتی: مگیران، انسانی، نورمگز، سیویلیکا، Google Scholar, Science direct, Eric, Sage در بازه زمانی (۱۳۷۹-۱۳۹۹) (۲۰۰۰-۲۰۲۰) مورد کاوش قرار گرفت. از این رو بعد از استخراج ۱۱۰ منبع پس از سرندها مقالات و منابع در نهایت ۵۸ منبع شرایط ورود به تحلیل پایانی را داشتند. در تصویر ۱ الگوریتم سرندها مقالات به تصویر کشیده شده است؛

قاره آسیا با تحمل بیش از یک سوم از حوادث و بلایای طبیعی رخ داده در سطح جهان، شاهد بروز بیشترین سوانح و حوادث بوده‌است. در میان کشورهای آسیایی، نیز کشور ایران پس از چین، هند و بنگلادش چهارمین کشور است (۱). برای نمونه به برخی از این بحران‌ها و اهمیت چرایی پرداختن به آن‌ها در کشور ایران اشاره می‌شود؛ در زمینه بحران زلزله، بررسی‌ها نشان می‌دهد که طبق سازمان ملل در ۲۰۰۳ کشور ایران در تعداد زلزله‌های با شدت بالای ۵/۵ ریشتری در جهان رتبه نخست را دارد و دارای یکی از بالاترین رتبه‌ها در زمینه آسیب‌پذیری حاصل از وقوع زلزله و تعداد افراد کشته شده در اثر این سانحه را دارد (۲). دیگر بحران ایران، تصادفات جاده‌ای می‌باشد. میزان تصادفات جاده‌ای در ایران ۲۰ برابر کشورهای صنعتی و ۵ برابر کشورهای هم سطح خود (مصر و ترکیه) می‌باشد و سالانه بیش از ۲۳ هزار نفر کشته برجای می‌گذارد به طوری که تلفات جاده‌ای در ایران در هر ساعت ۳ نفر تخمین زده می‌شود. همچنین در کشور ایران از هر ۱۰۰ نفر مجروح در حوادث رانندگی، ۲۴ نفر می‌میرند (۳). بحران همه‌گیر دیگر، بحران جهانی آب است که در اقلیم‌های خشکی نظیر ایران نمود بیشتری پیدا کرده‌است. چنان‌که یک بررسی نشان می‌دهد با توجه به اینکه در شرایط کنونی از حدود ۶۹ درصد از کل آب‌های تجدیدپذیر سالیانه کشور استفاده می‌شود بر اساس شاخص‌های ملل متحد، ایران در وضعیت بحران آبی قرار گرفته است به اندازه‌ای که بحران آب تا ۲۵ سال آینده حدود ۵۰ میلیون نفر در ایران مجبور به مهاجرت خواهند شد و شرق و جنوب شرق کشور عملاً خالی از سکنه خواهد شد (۴). در بحران آلودگی هوا، در ایران نیز در بسیاری از شهرهای بزرگ مثل تهران، کرج، شیراز، مشهد، تبریز، اراک، اهواز، زابل، اصفهان غلظت بعضی از آلاینده‌های هوا از استانداردهای ملی به مراتب بالاتر است لیکن برآورد می‌شود که با احتساب پدیده

تصویر ۱. الگوریتم سرندها مقالات

یافته‌ها

یافته‌های به دست آمده از بررسی مقالات در شش بخش به شرح زیر ارائه شده است:

واژه‌شناسی

الف) بحران: بحران شرایطی است که بی‌نظمی و ناهماهنگی در زندگی به وجود می‌آید. تناسب بین نیازها و منابع برهم می‌خورد، افراد غافلگیر می‌شوند و باید اقدامات خود را با در نظر گرفتن محدودیت زمانی انجام بدهند (۷)

ب) مدیریت بحران: به عنوان ابزاری می‌داند که به وسیله آن‌ها بتوان از بروز بحران‌ها پیشگیری کرده و یا در صورت بروز آن‌ها تضعیف کرد و یا از بین برد (۸).

ج) پیشگیری از بحران: مجموعه اقداماتی است که پیش، هنگام و پس از وقوع بحران با هدف جلوگیری از وقوع مخاطرات یا کاهش آثار زیان بار آن انجام می‌شود (۱۰).

د) آموزش: آموزش به معنای آموختن، یاد دادن و تعلیم در برابر تربیت می‌باشد (۹).

سنخ‌شناسی و نوع‌شناسی مفاهیم

الف) بحران: در طبقه‌بندی بحران از دیدگاه پارسونز سه نوع بحران را بیان می‌کند؛ الف) بحران فوری؛ این بحران دارای هیچگونه علامت هشدار دهنده قبلی نیستند و سازمان‌ها نیز قادر به تحقیق در مورد آن‌ها و نیز برنامه‌ریزی برای دفع آن‌ها نیستند؛ ب) بحران‌هایی که به صورت تدریجی ظاهر می‌شوند؛ این بحران‌ها به آهستگی ایجاد می‌شوند و می‌توان آن‌ها را متوقف کرد و یا از طریق اقدامات سازمانی آن‌ها را محدود ساخت؛ ج) بحران‌های ادامه‌دار؛ این بحران‌ها هفته‌ها، ماه‌ها و یا حتی سال‌ها به طول می‌انجامند. استراتژی‌های مواجهه شدن با این بحران‌ها در موقعیت‌های متفاوت بستگی به فشارهای زمانی، گستردگی کنترل و میزان عظیم بودن این وقایع دارد (۱۰).

ب) مدیریت بحران: نوع‌شناسی انواع مدیریت بحران دسته‌بندی زیر را می‌توان ارائه کرد: دسته اول، مدل‌های منطقی می‌باشند که مدل سنتی مدیریت سوانح یکی از مدل‌های منطقی شناخته شده و رایج است. در این مدل، فرایند سنتی مدیریت سانحه شامل سه مرحله پیش از وقوع سانحه، مرحله هنگام وقوع سانحه و مرحله پس از وقوع سانحه است (۱۱). از منظر نوع‌شناسی رویکردی، سه رویکرد در زمینه مدیریت بحران وجود دارد؛ الف) رویکرد بحران‌گریزی؛ مدیران آمادگی قبلی و برنامه مشخص جهت مقابله با بحران را نداشته و تنها زمانی که تهدیدی در رابطه با خود یا سازمان احساس کنند، دست به اقدام می‌زنند؛ ب) رویکرد بحران‌ستیزی؛ در این رویکرد نمی‌توان از بحران فرار کرد بلکه با پذیرش آن به‌عنوان یک

طبیعی، با راهبرد فعال به مواجهه و مقابله با بحران پرداخته می‌شود و به محض وقوع بحران وارد صحنه عمل شده و فعالانه در جهت کنترل و مهار بحران برمی‌آیند؛ ج) در این رویکرد مدیریت بحران علاوه بر پیش‌بینی، به استقبال آن نیز می‌روند و با اتخاذ راهبرد فوق‌فعال بر کشف فرصت‌های جدید و چشم‌اندازهای نو برای رشد و پویایی از دل بحران‌ها تاکید می‌کنند (۱۲).

ج) آموزش: آموزش وسیله‌ای است که به مدیریت بحران کمک می‌کند و قابلیت‌های مدیریت بحران به‌خصوص در اداره کردن کارکردها و پیامدهای عملیات راهبردی و منابع انسانی به هنگامی که بحران‌ها رخ می‌دهد را بیان می‌کند. لذا استدلال این است که رهبران و مدیران باید مسئولیت مستقیم را برای ساماندهی کردن یک محیط کاری که یک رویکردی بر اساس قابلیت را به مدیریت بحران القاء می‌کند بر عهده بگیرند (۱۳).

بازکاوی نقش آموزش در مدیریت بحران

مطالعات علمی مبین آن است که آموزش افراد در زمینه مدیریت بحران و آمادگی در برابر بلایا موجب حفظ جان هزاران نفر شده و کاهش هزینه‌ها، حفظ دارایی‌ها و پیشگیری از عوارض ثانویه را به همراه دارد. بر این اساس آموزش مدیران و افراد در معرض خطر یکی از بخش‌های ضروری در برنامه آمادگی در برابر سوانح به شمار می‌رود. این آموزش‌ها باید به گونه‌ای طراحی شوند که به تغییر در دانش، نگرش و مهارت افراد منجر گردند چراکه آموزش یک استراتژی است که با هدفی خاص و جهتی مشخص در طول زمان اجرا می‌گردد (۱۴). در مورد اهمیت موضوع باید گفت که مطالعات علمی تا کنون در این حوزه صورت گرفته نشانگر آن است که آموزش افراد در زمینه مدیریت بحران و آمادگی در برابر بلایا، موجب حفظ جان هزاران نفر شد و کاهش هزینه‌ها، حفظ دارایی‌ها و پیشگیری از عوارض ثانویه را به همراه خواهد داشت. بحران‌های ناشی از حوادث از هر نوع که باشد دارای وجوه مشترکی است که احساس به آموزش باید قبل از وقوع ایجاد شده باشد و آگاهی‌های لازم در حیطه‌های مختلف به فرد فرد جامعه در هر سطح آموخته شود. در واقع می‌توان گفت آموزش و آمادگی قبلی در سطوح مختلف اجتماعی در برخورد با مشکلات و حوادث با استفاده از فرهنگ‌سازی آمادگی اجتماعی برای حفظ و نگهداری افراد ضروری است (۱۵). دال بر این ادعا در ادامه شواهد تجربی داخلی و خارجی از تاثیر آموزش بر مدیریت بحران در جدول ۱ ارائه شده است. در ادامه در جدول ۲ شواهدی تجربی از ارتباط بین آموزش و مدیریت بحران در خارج از کشور آورده شده است.

می‌باشد. این سطح ملی است و مسئولیت تلاش‌های اورژانسی را برعهده دارد (۳۵:۳۶).

کانادا: صلیب سرخ کانادا با همکاری نهادهای محلی مدیریت بحران جزوه‌هایی را در زمینه آگاهی عمومی و خودیاری و آمادگی در برابر انواع بلایا تهیه و در اختیار مراکز آموزشی قرار می‌دهد. برنامه مدیریت بحران یکی از استان‌ها کمک‌های آموزشی متناسب با مقطع تحصیلی در زمینه آمادگی زلزله تهیه کرده و در اختیار مراکز آموزشی قرار می‌دهد. وزارت ایمنی عمومی و آمادگی اضطراری مجموعه‌ای از بروشورهای خودیاری جهت مقابله با حوادث عمده را تهیه و بین مردم توزیع می‌کنند. علاوه بر این وزارت ایمنی عمومی و آمادگی اضطراری در راستای انجام وظایف خود در زمینه افزایش حفاظت از تاسیسات زیر بنایی حیاتی و آمادگی عمومی، برنامه تربیتی و آموزشی خود را از طریق کالج آمادگی بحران ارائه می‌دهد. درس‌های این دوره بر مدیریت واکنش چند نهادی به بحران متمرکز شده است و بسیاری از جنبه‌های برنامه‌ریزی و مدیریت بحران از طریق درس‌ها، سمینارها و کارگاه آموزش داده می‌شود (۳۲). در ادامه پیشنهادها سیاستی برای کشور ایران در زمینه کاربست آموزش در شرایط بحران ارائه می‌گردد؛

- برای کشور ایران پیشنهاد می‌شود سرمایه‌گذاری بیشتری را در این قلمرو به طرق مختلف به کارگیرد (ارائه آموزش‌های رسمی در مدرسه و دانشگاه، ارائه دوره‌های توانمندسازی و آگاهی‌بخشی، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت، آگاهی‌بخشی به افکار عمومی از گذرگاه‌های مختلف و غیره).

- پیشنهاد می‌شود با به‌کارگیری الگوهای تجارب کشورهای، تقسیم‌بندی مناطق و اعطای اختیار به مراکز مختلف همراه با ارائه آموزش‌های پیشگیرانه و توانمندسازی این زیرمجموعه‌ها در هنگام بروز شرایط بحرانی صورت گیرد لذا پاسخگو بودن این نهادها در هنگام وقوع رخدادها ضروری می‌باشد.

- تدوین نقشه‌راه دراز مدت همانند کشور ژاپن و تدوین برنامه‌های میان‌مدت برای دستیابی به آن جهت پیاده‌سازی آموزش در سطح کلان و خرد جامعه در شرایط بحرانی و حساس.

- ظرفیت‌سازی نرم (فرهنگ‌سازی) از پایین‌ترین لایه اجتماع (خانواده) تا بالاترین لایه اجتماعی (کل جامعه) از طریق رسانه‌ها (فیلم، مستندسازی، کتاب و غیره)، سیاست‌های تشویقی، سیاست‌های آموزشی و فرهنگی سطح محلی (برنامه‌های آگاهی‌بخشی در مساجد محل و غیره).

- پیشنهاد می‌شود منابع مالی بیشتری به این امر اختصاص یابد چراکه یکی از مشکلات کنونی که گریبان‌گیر آموزش مدیریت بحران است، مالی آن می‌باشد.

- بر اساس تجارب کشور اسپانیا برای مدیریت بحران در کنار

بازنمایی تجارب کشورها از نقش آموزش در مدیریت بحران و درس آموزه‌های برای ایران

ژاپن: برنامه‌های آموزشی مربوط به کاهش مخاطرات از دوره کودکستان آغاز می‌شود. سیاست‌های وزارت آموزش فرهنگ، ورزش، علوم و فن‌آوری شامل تامین مطالب برای مدرسان در زمینه‌های ایمنی و آموزش تخلیه، تهیه و توزیع مطالب آموزشی تربیتی در زمینه مخاطرات بحران با تاکید بر نحوه آمادگی و رفتار در صورت وقوع زلزله یا بلایی دیگر و برگزاری جلسات آموزشی تربیتی کاهش مخاطرات بحران است (۳۲).

آلمان: وزارت کشور فدرال آلمان (BMI) مسولیت حفاظت مدنی و امدادسانی در شرایط بحرانی را برعهده دارد. این سازمان در ماه می سال ۲۰۰۴ تاسیس شد. لذا این سازمان برای (۱) اجرای وظایف دولت فدرال با توجه به حمایت‌ها و امدادهای مدنی و هماهنگی برای همکاری بین‌المللی در شرایط بحرانی؛ (۲) آماده‌سازی تجزیه و تحلیل ریسک‌های ملی و منطقه، تصادفات خطرناک و برنامه‌ریزی اورژانسی، و هماهنگ‌سازی همکاری بین نیروهای نظامی و غیرنظامی؛ (۳) ارائه برنامه‌ریزی‌های آموزش بین رشته‌ای برای حفاظت از زیرساخت‌های حیاتی؛ (۴) اطمینان از اطلاعات ملی، ارتباطات و مدیریت منابع در صورت آسیب؛ (۵) ارائه هماهنگی بین تحقیقات علمی-فنی با توجه به حفاظت مدنی؛ (۶) حصول اطمینان از آموزش‌های مدیریت بحران مدیران؛ (۷) ارائه هماهنگی ملی جهت پیوستن به اتحادیه اروپا در حوزه ایمنی پیشگیرانه؛ (۸) ارائه امدادهای پزشکی در واقع بحرانی (۳۳).

اسپانیا: در این کشور وزارت کشور مسئول اصلی مدیریت شرایط بحرانی است. از این رو با تفیض اختیار در مناطق مختلف مستقل از نظر تصمیم‌گیری عمل می‌کنند بنابراین، اولین مسئول پاسخگویی، هماهنگی جهت تلاش‌های امدادی، کارهای ارزیابی و آمادگی می‌باشند. علاوه بر این، سازمان اداره کل حفاظت مدنی و بحرانی (DGPCE) به عنوان مرکز ملی مطالعات مدیریت بحران در وزارت کشور است که شرح وظایف آن اینگونه طراحی شده است؛ (۱) تهیه برنامه‌های ملی در حفاظت از شهروندان؛ (۲) شبیه‌سازی برنامه‌های در سطح ملی یا منطقه‌ای نظیر: آموزش شهروندان و داوطلبان در برابر بلایای، ساخت و ارائه زیرساخت‌های لازم برای اقدامات پیشگیرانه؛ (۳) در صورت لزوم، هماهنگی، درخواست کمک از سازمان‌های مدیریت بحرانی بین‌المللی و یا واحدهای نظامی در اسپانیا (۳۴). مرز بندی این سازمان (DGPCE) در سه سطح تعریف می‌شود؛ سطح اول برای یک شهرداری است، زیرا فقط شهرداری مربوطه می‌تواند به حوادث در سطح اول پاسخ می‌دهد. سطح دوم برای فعالیت‌های منطقه‌ای در میان شهرداری‌ها است و بالاترین سطح اضطراری سطح سوم

کامل پیدا کنند. این پرسش پیش می‌آید که آیا نمی‌توان راهبردهایی را برای پیشگیری و یا آمادگی در مقابل این بحران‌ها اتخاذ کرد؟ در پاسخ به این پرسش علم مدیریت، مقوله مدیریت بحران را مطرح می‌سازد که از گذرگاه‌های مختلف اعمال می‌شود اما آنچه که پر واضح است، نقش آموزش در مدیریت شرایط بحرانی می‌باشد. به همین دلیل در کشورهای مختلف سرمایه‌گذاری‌های عظیمی در بخش آموزش برای مقابله با بحران تخصیص داده می‌شود و آموزش به وسیله همه‌گیر برای پیشگیری و کاهش تلفات ناشی از بحران‌ها تلقی می‌شود. این آموزش‌ها را می‌توان در نظام آموزش عمومی و عالی و یا در قالب‌های مختلف (ضمن خدمت، آموزش به شهروندان، پوستر، فیلم و غیره) طراحی و توسعه داد. از این رو نگاشته حاضر با هدف بازکاوی نقش و جایگاه آموزش در مدیریت بحران‌های زیستی تدوین شده بود.

آموزش‌های شهروندی می‌تواند با ایجاد شبکه‌های بین‌المللی امدادسانی با کشورهای همسایه در شرایط بحرانی با پیوند به این شبکه‌ها عملکرد بهتری داشت. نکته مهم دیگر حمایت مستمر از اجرای برنامه‌های آموزشی در مدیریت بحران می‌باشد به گونه‌ای که این برنامه‌ها نباید به شکل مقطعی و دوره خاصی باشند بلکه باید پیوسته و دائماً آموزش در لایه‌های مختلف جامعه ادامه یابد. انجام مانورها و برنامه‌های شبیه‌سازی در هنگام مواجهه با شرایط بحرانی برای اقشار مختلف جامعه.

بحث و نتیجه‌گیری

برایند مطالب بیان شده چنین است که، از ابتدای بشر تا کنون بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی جزء جداناپذیر از زیست انسان‌ها بوده و انسان‌ها هیچوقت نمی‌توانند بر آن‌ها تسلط

یادداشت/ نتیجه	نویسنده/ نویسندگان
به این نتیجه دست یافتند که آموزش و آگاهی‌بخشی در مدیریت بحران اثرگذار است لیکن همه نهادهای رسمی و غیررسمی در عمومی کردن و فرهنگ‌سازی مدیریت بحران نقش دارند به طوری که با آموزش همه‌جانبه مدیریت بحران باید به عنوان جزئی از فرهنگ مردم و ملکه ذهن‌شان باشد.	لموکی و شورمستی (۱۶)
به این نتیجه رسیدند کارکنان بیمارستان با داشتن آگاهی و دانش بهتر می‌تواند در شرایط بحرانی عمل کنند البته این امر منوط به انجام مانورهای عملی، دورمیزی و آموزش مستمر می‌باشد.	چراغ تپه، رحیم‌زاده و شیخی (۱۷)
نتایج حاکی از این بود لزوم آموزش در سوانح طبیعی و شیوه‌های مختلف آن با توجه به مخاطبین مختلف و نیز نقش اطلاع‌رسانی و پیش‌آگاهی‌های به هنگام و مناسب از طریق پیام‌رسانی درست در جهت کاهش خسارات ناشی در کشورهای مختلف بوده است.	اصل هاشمی و مسافری (۱۸)
نتایج نشان داد میزان آگاهی پرستاران در مواجهه با بحران و نحوه برخورد با آن پس از شرکت در برنامه‌های آموزشی نسبت به قبل از آن تفاوت معناداری داشته لذا آموزش مدیریت بحران بر میزان آگاهی پرستان در مدیریت شرایط بحرانی موثر بوده است.	سعیدی مهر و همکاران (۱۹)
به این نتیجه رسیدند که ارتقاء سطح دانش و آگاهی پرسنل شاغل در مراکز بهداشتی درمانی جهت اداره بحران‌هایی که بصورت غیرمترقبه رخ می‌دهد بسیار مهم است لذا پیگیری و گسترش فعالیت‌های کمیته بحران و اطلاع‌رسانی دقیق‌تر در زمینه فعالیت‌های آموزشی ضروری می‌باشد.	ایمانی و همکاران (۲۰)
نتایج نشان داد ارتباط معناداری بین حیطه‌های آموزش با دیگر حیطه‌های ذکر شده در پژوهش بود.	ربیعان و همکاران (۲۱)

جدول ۱. مطالعات داخلی ناظر بر اثر آموزش بر مدیریت بحران

نوینسده / نویسندهگان	یادداشت / نتیجه
کومر (۲۲)	به این نتیجه رسید علی‌رغم گسترش بحران‌ها، نگاه‌های کمی در ارتباط با نقش آموزش بر بحران‌های منتشر شده است. حال آنکه با مفهوم‌سازی بحران نکته اول، آمادگی برجسته می‌شود و نکته دوم پاسخگویی است لذا ما نیاز به آموزش افراد برای آماده‌شدن برای مقابله با فاجعه‌های طبیعی و انسانی پیش‌رو داریم.
زموم (۲۳)	یافته‌های این مطالعه نشان می‌داد که از ۲۴ دانشکده در بخش ارتباطات و روابط عمومی بررسی شده توسط این تحقیق، تنها دو دانشگاه به مدیریت بحران دوره در برنامه‌دهی خود آموزش بها می‌دهند از این رو آخرین تحولات در جهان عرب مکانیسم‌های جدید را در مدیریت اطلاعات و اخبار و برخورد با مردم و رسانه‌های جمعی محلی و بین‌المللی مشخص می‌کند. لذا گرایش‌های جدید مدیریت بحران، مدیریت متمرکز بر رویکرد آموزش‌های چند رشته‌ای است.
شاو (۲۴)	یافته‌ها نشان می‌دهد که تمرین‌های آموزشی (تقویت مهارت‌های حرفه‌ای مدیریتی و صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجویان) یک روش مؤثر برای مدیریت بحران است.
رابرستون (۲۵)	یافته‌های مطالعه ضمن تایید تاثیر آموزش بر مدیریت بحران حاکی از این بود که بیشتر برنامه‌های آموزشی آماده‌سازی مدیریت بحران معطوف به مدیر اصلی (رهبر آموزشی) می‌باشد به ویژه در چارچوب رهبری سازه‌گرایانه و تئوری عملکردی، با این حال مدیران یک نگرانی جدی درباره عدم آموزش مستمر در زمینه مدیریت بحران در سطح مدارس داشتند از این رو پیشنهاد کردند برنامه‌های آموزشی آماده‌سازی در مقوله مدیریت بحران ارائه گردد.
اینگراسیا و همکاران (۲۶)	یافته نشان می‌دهد تقریباً ۸۰ درصد محتوای طرح‌های آموزشی مدیریت بحران بصورت میان رشته‌ای تدوین می‌شود.
لیتولینتون و اسپیسکی (۲۷)	ضمن ارائه برنامه‌های آموزشی و کارشناسانه برای آموزش پرستاران در مواقع بحرانی پرستاران در ایالات متحده ضروری است. استدلال می‌کند که با افزایش میزان سطح آموزشی پرستاران میزان عملکرد آن‌ها در شرایط بحرانی بهبود می‌یابد از این رو در این مطالعه به رویکردهای جدیدی برای آموزش پرستاران برای مقابله با شرایط بحران می‌پردازد.
پرتون و رینولدز (۲۸)	ضمن توجه پرداختن به مدیریت بحران به بررسی تغییرات اخیر در زمینه چگونگی تغییر آموزش مدیریت بحران پرداخته‌اند از این رو در پایان از جامعه آموزش و پرورش می‌خواهند تا در زمینه مدیریت بحران، برنامه‌های آموزشی خود بازنگری انتقادی کند و شرایطی را فراهم سازد تا کلاس درس به یک مکانی برای آمادگی در برابر شرایط باشد.
اسپرت و هاگانسون (۲۹)	به این نتیجه رسیدند که در هنگام شرایط بحرانی، مردم با چالش‌ها، پیچیدگی، عدم اطمینان غیرقابل پیش‌بینی مواجه می‌شوند. از این رو آموزش در چنین شرایطی می‌تواند مردم را برای مدیریت شرایط بحران آماده سازد.
شیراواساتا و همکاران (۳۰)	با توجه به اهمیت آموزش در مدیریت بحران در دهه‌های اخیر، تعاریف مختلف بحران را واکاوی کردند و مهارت‌های و دانش لازم برای دانش‌آموزان در شرایط بحرانی را شرح دادند.
والر و همکاران (۳۱)	به این نتیجه رسیدند که توانایی آموزش تیم و کارگروهی در مدیریت بحران نقش موثری را ایفا می‌کند از این رو بعد بررسی آموزش مبتنی بر شبیه‌سازی به عنوان ابزاری برای آموزش و ارزیابی توانایی تیم مدیریت بحران، راهکارهایی برای طراحی و توسعه و اجرای یک شبیه‌سازی برای تیم‌های مدیریت بحران در مورد برنامه‌های آینده آموزش مدیریت بحران ارائه کردند.

جدول ۲. مطالعات خارجی ناظر بر اثر آموزش بر مدیریت بحران

References:

1. Tavakoli H, Tavakoli M. Crisis management with an approach to industrial units, Tehran: Ati Negar Publishing. 2011 (Persian)
2. Kheyabani E, Niaraki, A, Qudusi, M. Preparation of earthquake vulnerability map in area one of Tehran. *Rescue Quarterly*. 2017; 10(1) 56-74 (Persian)
3. Nazmfar H, Eshghi A, Alavi S, Jasaraty, A. Spatial analysis of road accidents resulting in death approach to climate Case Study: Ardebil Province. *Geographical Information Quarterly*. 2016; 26 (26) (Persian)
4. Hatami A, Noorbakhsh S. Semantic Reconstruction of the Water Crisis in the East of Isfahan Based on Grounded Theory. *Quarterly Journal of Applied Sociology*. 2018; 30 (83) 123-142 (Persian)
5. Hasanvand M. Structured review of studies conducted in Iran on air pollution. Research project of Vice President for Science and Technology, Environmental Research Institute, Tehran University of Medical Sciences, 2016 (Persian)
6. Mousavi Chelek, H. The need for universal crisis management education. *Shargh Newspaper*. 3425 :2019 (Persian)
7. Mokhtari H, Ghobani Z. Feasibility study and optimization of the composition and timing of crisis management plans. *Bi-Quarterly Journal of Crisis Management*, 2018: 13 (Persian)
8. Ahmadi Fassih S, Nakhoda M, Ismail Givi M, Bab Al-Hawajji, F. Designing a paradigm model of crisis management and providing prevention strategies for reviewing the country's documentary organizations. *Bi-Quarterly Information Management*. 2017; 3 (1) (Persian)
9. Moein M. Persian culture. Tehran: Rah-Roshd Publications. 2006 (Persian)
10. Erfanian L. Media Strategies in Crisis Management. *Journal of Electronic Journalism*, 2018: 3 (Persian)
11. Faraji, I. Assess their credibility for strategic planning in the international tourism industry. *Quarterly Journal of Crisis Management and Emergency Situations*, 2018: 27 (Persian)
12. Roshandel Arbatani T, Pourezat A, Gholipour A. Develop a comprehensive model of crisis management process with an approach to order and security. *Quarterly Journal of Disciplinary Knowledge*. 2009: 10 (2) (Persian)
13. Tomaj Y, Erie S. Identifying and prioritizing the factors affecting the management of marine hazard crisis (case study of Chabahar seaports). *Journal of Management, Accounting and Economics*. 2018; 2 (2) (Persian)
14. Hadavandi M, Hadavandi F. Crisis management on the efficiency of Damavand city managers in Tehran province during accidents according to the course participants. *Journal of Rescue and Relief*. 2010; 2 (2) 35-45 (Persian)
15. Hosseini M. The role of education in crisis management. 3rd International Conference on Health Care and Crisis Management in Unexpected Disasters. Institute of Applied Science and Technology, 2006 (Persian)
16. Lamoki S, Shormasti A. The role of education and culture in crisis management. The first national conference on crisis management, safety, health, environment and sustainable development, Tehran, 2016 (Persian)
17. Cheragh Tappeh R, Rahimzadeh K, Sheikhi R. The role of hospital crisis management training in staff efficiency. First National Conference on Health, Safety and Environment, Islamic Azad University of Mahshahr, 2010 (Persian)
18. Asl Hashemi A, Mosaferi M. The role of education management in reducing damage in crises. 2nd Conference on Natural Disaster Management, Tehran, Scientific Center of Surveying Engineering and Natural Disaster Management, Faculty of Engineering, University of Tehran, 2007 (Persian)
19. Saide Mehr S, Geravandi S, Sahebalzamani M, Mohammadi M J. The effect of education on awareness of nurses about disaster management. *jms*. 2015; 2 (4) :52-46 (Persian)
20. Iman E, Hosseini Teshnizi S, Tafrihi M, Alavi A, Jafari A, Badri S et al. Nurses' Knowledge about Crisis Management and its Related Factors. *JHC*. 2011; 13 (4) (Persian)
21. Rabeian M, Hosseini S H, Radabadi M, Taheri Mirghaed M, Bakhtiari M. Evaluation Of effective Factors On The Rate Of Preparedness Of Tehran University Of Medical Sciences' Selected Hospitals In Dealing With Earthquake. *payavard*. 2013; 7 (3) :251-261 (Persian)
22. Comer, D. R. Crisis management education. *Journal of Management Education*, 2010.783-782 :(5) 34
23. Zamoum, K. Teaching crisis management in Arab universities: A critical assessment. *Public Relations Review*, 2013, 39: 47-54.
24. Shaw, M. Teaching Campus Crisis Management Through Case Studies: Moving Between Theory and Practice. *Journal of Student Affairs Research and Practice*, 2018, 55 (3) 308-320.
25. Robertson, N. C. Principal Preparedness for Crisis Management in Urban High Schools. ProQuest LLC. 789 East Eisenhower Parkway, PO Box 1346, Ann Arbor, 2017

26. Ingrassia, P. L., Foletti, M., Djalali, A., Scarone, P., Ragazzoni, L., Della Corte, F., ... & Friedl, T. Education and training initiatives for crisis management in the European Union: a web-based analysis of available programs. *Prehospital and disaster medicine*, 2014, 29 (2): 115-126
27. Littleton-Kearney, M. T., & Slepski, L. A. Directions for disaster nursing education in the United States. *Critical care nursing clinics of North America*, 2008, 20 (1) 103-109
28. Perriton L, Reynolds M. Critical Management Education in challenging times. *Management Learning*, 2018: 49 (5) 521-536
29. Asproth V, Håkansson A. Complexity Challenges of critical situations caused by flooding. *Emergence: Complexity and Organization*, 2007, 9 (2) 37
30. Shrivastava P, Mitroff I, Alpaslan M. Imagining an education in crisis management. *Journal of Management Education*, 2013: 37 (1) 6-20
31. Waller M, Lei Z, Pratten R. Focusing on teams in crisis management education: An integration and simulation-based approach. *Academy of Management Learning & Education*, 2014: 3(2) 208
32. Hosseini M. *Crisis Management Tehran Crisis Prevention and Management Organization*. Tehran: Shahr Publishing, 2008 (Persian)
33. BBK. *Performance Potentials of Civil Protection*, 2008
34. Sahin B, Kapucu N, Unlu A. Perspectives on Crisis Management in European Union Countries: United Kingdom, Spain and Germany. *European Journal of Economic and Political Science (EJEPS)*. 2008:1 (1)
35. Boiling R, Ehrlin Y, Forsberg R, Rüter A, Soest V, Vikström T., ... Brändström H. *KAMEDO Report 90: terrorist attacks in Madrid, Spain, 2004*. *Prehospital and disaster medicine*, 2007: 22 (32)
- Ministry Del Interior Website (MDI). *General Directorate for Civil Protection and Emergency: Guidelines*, 2008